

*Prædiken af Morten Munch
17. s. e. trin / 13. oktober 2019
Tekst: Luk 14,1-11*

KÆRLIGHED ER LOVENS FYLDE

Teksten falder i to dele: Jesus helbreder en mand med vand i kroppen på en sabbat, og han taler om ydmyghed i relation til pladserne ved bordet og måltidsgæsternes rangordning. I dag vil jeg koncentrere mig om den første del.

Jesu sætter kærligheden først

Jesu er til middag hos en af de ledende farisæere. Han er i det fine selskab. Her færdes han lige så frit, som han gør det i de nederste samfundslag.

Jesu ved, at han sidder blandt sine hårdeste kritikere, og at de holder øje med ham. Han ved også, at nogle af dem ville betragte det at helbrede på sabbatten (hviledagen) som en overtrædelse af deres lov.

Men Jesu vil ikke lade loven eller menneskelige fortolkninger af den forhindre ham i at gøre godt. Han helbreder derfor den syge, der står foran ham – en mand med vand i kroppen – uanset de kritiske blikke rundt om bordet.

Jesu sætter kærligheden først. Det er begrundelse nok for hans handling, men han bruger også anledningen til at lære de tilstedeværende om sabbatten og om sig selv som lovens sande fortolker og opfylder.

Samfundsregulerende love og regulativer er i udgangspunktet en god ting, men vi ved også, hvor let mennesker kan komme i klemme i de systemer, vi bygger op. Sådan var det dengang, og sådan er det i dag.

Farisæerne ønskede at værne om loven som en god og hellig anordning, og de frygtede en underminering af den. Derfor havde de i tillæg til Mose lov udarbejdet en række detailregulerende forskrifter til beskyttelse af bl.a. sabbatten.

Det paradoksale er, at de mange nidkære og komplicerede udlægninger af loven afledte opmærksomheden fra lovens centrum: barmhjertigheden.

Hele loven kan sammenfattes i buddene om at elske Gud og elske sin næste. Vi kalder det det dobbelte kærlighedsbud, fordi de to bud ikke kan skilles ad. Ved at elske sin næste, som man kan se, elsker man Gud, som man ikke kan se.

Hvem er i konflikt med loven

Problemet var, at farisæerne ikke så den syge som et menneske, der havde brug for barmhjertighed. De så kun loven - og de så Jesus som en mulig fjende af loven.

Loven, hvis sigte er kærligheden, forhindrede dem i at se sit medmenneske – og den forhindrede dem også i at se Guds barmhjertighed i Jesu helbredeshandlinger.

De måtte ty til andre forklaringer på Jesu helbredende kræfter: Det måtte være Djævelens værk. Sådan havde de lidt tidligere i Lukas Evangeliet udlagt Jesu helbredelser.

For hans ord og gerninger harmonerede ikke med det målebånd, de målte ham med. Han passede ikke ind i deres lovtolkning og antagelser om Gud og den lovede messiaskonge.

I Johannes Evangeliet siger Jesus til sine landsmænd: Hvis I troede Skrifterne, ville I tro mig.

Spørgsmålet er, hvem der er i konflikt med loven: Er det Jesus, sådan som farisæerne og de skriftkloge mente det – eller er det dem selv som lovens eksperter.

Når Jesus spørger farisæerne, hvad de selv ville gøre, hvis deres egen søn eller okse, faldt i en brød, appellerer han til deres spontane godhed.

Han vil løfte dem ud af teoriernes og princippernes upersonlige ræsonnementer, så de får øje på den lidende verden, der kalder på deres handling.

Det er ikke tilfældigt, at Jesus bruger oxen som eksempel, idet oxen er nævnt i deres egen lov (5 Mos 22,4): *"Ser du din landsmands æsel eller okse falde om på vejen, må du ikke vende ryggen til. Hjælp ham med at få dem på benene igen"*.

Her tillades ingen overspringshandling, hvad den gode handling angår. At overvære en ulykke forpligter til at afhjælpe ulykken, så langt man kan. Bordet fanger. Du må ikke vende ryggen til.

Hviledagen værner om menneskets frihed og helhed

Hviledagen skulle gerne være en besindelse på, at vi er skabt i Guds billede til at leve i kærligheden. Hvis hviledagen sætter menneskelig godhed ud af kraft, modarbejder den sig selv.

Hviledagen har i Gammel Testamente to begrundelser med et fælles tema. Den er for det første begrundet i skabelsesberetningen og dens rytme med arbejde og hvile. Det fortæller os, at vi er andet og mere end vort arbejde. Vi skal ikke måle vores egen eller andres værdi på, hvad vi producerer.

Livet er mere end at tjene til dagen og vejen, mere end det fysiske og målbare. Der er også en meta-fysik, dvs. alt det der ligger ud over det fysiske og målbare. Det vi kalder ånd.

Hviledagen sætter en grænse for menneskets udnyttelse af hinanden. Den skal sikre *kroppens* hvile, ikke kun for at samle energi til en ny arbejdsindsats, men for at *ånden* i mennesket har tid til at ånde og være til i sin skabers nærhed.

Helligdagen husker os på livets hellighed.

Det er pausen, hvor vi re-fokuseres på det at være hele mennesker af ånd og krop med en relation til Gud og til dem, vi er sat iblandt. Til det har vi bønnens og gudstjenestens og også naturens rum.

Hviledagens anden begrundelse er ikke så universel som den første fra skabelsesberetningen, idet den findes i det jødiske folks historie (nemlig i udvandringen af Egypten, overgangen fra slaveri til frihed).

Hviledagen er for det jødiske folk en påmindelse om, at de ikke længere er slaver, men frie mennesker. Men pointen er stadig almenyldig, idet intet menneske bør være en slave af andre mennesker, af sin arbejdsgiver eller sit arbejde eller af markeds kræfterne og moden og alt det, der kan gøre os ufrie.

Ved evangeliet er vi sat ind i gudsrigets frihed.

Sabbatten er i Ny Testamente et billede og en forsmag på den frihed, der venter Guds børn i det evige liv.

Hviledagens sande kerne er menneskets frihed og helhed. Vi er ikke slaver af materien; vi er åndsvæsner. Når Jesus ved helbredelsen gør manden fri og hel, opfylder skabelsens sigte og mening.

Gudsrigets udfoldelse i form af tilgivende nådesord og genoprettende handlinger kan ikke ske på et bedre tidspunkt end netop på helligdagen.

Jesus som lovens opfylder

Jesus siger i Bjergprædikenen, at han ikke er kommet for at nedbryde loven, men for at opfylde loven. Dagens tekst viser, at Jesu opfyldelse af loven ikke handler om komplicerede udlægninger i forlængelse af samtidens mange sabbatsdiskussioner, men om kraftfuldt levet liv – om den kærlighedsfylde der bringer tom religiøsitet til tavshed.

De kunne ikke svare ham et ord. Kraften i helbredelsen satte tingene på plads. Ingen skal sætte grænser for Guds godhed. Vil man bruge Guds egen lov til det, er hovedbudskabet blevet væk i detaljen.

I en anden konfrontation med farisæerne siger Jesus: *"I giver tiende af mynte, dild og kommen, men I forsømmer det i loven, der vejer tungere, ret og barmhjertighed og troskab.... I blinde vejledere, I sier myggen fra, men sluger kamelen"* (Matt 23,23-24).

Når vi leder efter nutidens farisæere, gør vi klogt i at se os i spejlet. Jesu ord er ikke tænkt som ammunition mod vort medmenneske, men som en scanning af vort eget hjertes skjulte lag og blinde vinkler for at kalde os ind i et mere ægte liv.

Vi har set, hvor dan Jesus konfronterer de religiøse lederes blindhed: Deres blindhed overfor den syges nød – deres blindhed overfor den Guds genoprettende gerning, der finder sted lige foran deres øjne – deres blindhed for lovens rette ånd.

Men spørgsmålet er, om Jesus ikke går endnu længere end at nyfortolke loven. Paulus siger i Romerbrevet 10, at Kristus er lovens ende eller mål, som det også kan oversættes.

Det er tydeligt, at dele af loven ikke har universel relevans, men kun har relevans for det jødiske folk (fx renhedsforskrifterne). Men der sker også noget med loven som helhed, idet Kristus kommer som dens opfylder. Loven mister retten til at fordømme det menneske, der er i Kristus.

Loven bliver stående som vejledning til det gode liv i kærlighed. Den minder os om det ansvar, vi har for hinanden – og vi pådrager os stadig skyld overfor kærlighedens lov.

Men loven er ikke den herre, vi tjener. Vi er ved troen kommet ind under nådens og tilgivelsens herredømme. Vi er gået fra trællekår til barnekår. Med Jesu forkyndelse af Gud som en far, der modtager os med åbne arme midt i vore nederlag, bringer Jesus den rette sabbatshvile til mennesket. Her kan vi ånde frit og leve livet i fulde drag. Amen